
Зубіал – оповідання для дітей (та не тільки)¹

Юрко був у таборі на природі, тож другу половину дня Сашко з мамою мали лише для себе, що було рідкістю. Вони пішли на морозиво, покачали після морозивний прес на спортивному тренажері, розміщеному неподалік озера, погуляли, а потім з містка спостерігали за рибами та лебедями. В одну мить мама запитала:

– Чи знаєш ти тварину, яку звать зубіал?

– Ні – відповів Сашко – це якийсь ссавець?

– Так, – підтвердила мама. – Схожий на косулю, у нього коротка шерсть, копитця, маленькі різьки та великі очі.

– Де він живе? – зацікавився Сашко, котрий досить добре розумівся на тваринах, але про зубіала чув вперше.

– На Острові Шульгів, – задумливо сказала мама.

Сашко почувався все більш заінтригованим. Він добре знав теж географію, але про існування такого острова поняття не мав.

– А де знаходиться цей острів? – хотів він знати.

– Я знаю тільки те, що з Європи великі кораблі пливають туди багато, багато годин, – відповіла мама. – На цьому острові деякі пари заводять свого зубіала. Він всюди з ними ходить: на прогулянку, в церкву, по магазинах, а також сидить з ними за кухонним столом. Ця тварина має незвичайну властивість: по ній видно, і що більше, всі навколо теж можуть це помітити – скільки в цій парі кохання. Тож деякі зубіали сяючі, гладкі, м'язисті, випрямлені, справні, а інші – запліснілі, слабозорі, вошиві, паршиві, вицвівші... Накручена мама зупинилася, зустрівшись поглядом із сином. На мить запала тиша.

– Він існує... насправді? – недовірливо запитав Сашко, здивований швидкістю того переліку.

– Ні, Любий. Насправді ані Острова Шульгів, ані зубіала немає. Але ми можемо собі уявити, що вони існують. Що скажеш?

¹ Оповідання, інспіроване романом для дорослих Александра Жардена „Острів Шульгів” (Оригінал *L'île des Gauchers*, Фолю, Париж 1996) і діалогом, який відбувся насправді. У повісті зубіал нагадує торбуна. Тут вказана косуля, яку польські (українські) діти більш впізнають. Намір полягає в тому, щоб представити як же могутню ідею пана Жардена ще ширшому колу людей. Історія також доступна іншими мовами на сайті Фонду «Місце Людей»: miejsce-ludzi.com/wydawnictwo/bez-kluczenia. Дякую Христині Марчак за переклад українською мовою та редагування. Польська версія опублікована у книзі Агнешки Петліцкої „З ключем в руках – сміливо, по-справжньому, з любов'ю. Життя з ключовими відмінностями ННС, Познань 2023”.

Сашко відразу підхопив ідею:

– ...і що зубіали є у різних людей, а не лише у пар, наприклад у Юрка і у мене теж.

– Так! Звичайно. В принципі, в кожних відносинах є свій зубіал. А скажи мені – попросила мама, – як ти гадаєш, як би виглядав наш зубіал, твій і мій?

Раптом це запитання її трохи злякало, тож вона швидко додала:

– Або як виглядав би Юрка і мій зубіал, а як ваш, тобто твій і твого брата? – Хоча як тільки вона закінчила говорити усвідомила собі, що це їй зовсім не допомогло.

Сашко мовчав деякий час, граючись патином.

– На мій погляд наш спільний зубіал зранку виглядає кепсько, бо як ти мене кличеш декілька разів, а я не встаю з ліжка то у тебе «закінчуються нерви», але після обіду, так як тепер, він почувався досить добре. А Юрка і твій зубіал вранці світиться, бо Юрко снідає, готує собі пляшку з водою і чистить вчасно зуби. Але після школи, коли ти нас забираєш ваш зубіал кульгас, бо Юрко незадоволений тим, що треба вже покинути школу та інколи так скиглить, що навіть з тобою не здоровається, а тобі вже нічого не хочеться. Погано з зубіалом стає тоді, коли треба прочитати якусь книжку до школи. Коли канікули і вихідні мій з татом зубіал і напевно Юрка з татом також – це найкращий зубіал у всесвіті. Коли школа – буває по різному. Але пристойно.

Мама була зворушена відповіддю Сашка. Вона подумала: “Як це добре, що діти знають, що коли не легко виявляти любов, то її насправді ані трохи не меншає”.

– А чи знаєш ти пари, у яких дуже гарні зубіали? – хотів знати хлопець. – Марічка каже, що її батьки так сваряться, що іноді їй хочеться втекти із дому.

– Я знаю, — зітхнула мама. – Сумно, коли у зубіала чийхось батьків здуття живота і у нього випадає шерсть, правда?

Вони хвильку дивились на птахів, а потім мама повернулася до запитання Сашка.

– Так, я знаю пари, у яких гарні зубіали. Я не знаю їх багато, але вони існують. Ти також знаєш деяких із них, хочеш вгадати?

– Так, – кивнув хлопець, він не сумнівався. – Та Аня, у якої коні і її, ну... Адам? У них справжні коні та несправжній сяючий зубіал.

Мама широко розплющила очі, бо Сашко зустрівчав Аню та Адама тільки двічі в житті. Це були її нові знайомі і вона ніколи не розмовляла про них зі своїми дітьми. Вона навіть сама б не додумалась саме про них! Проте вона повністю погоджувалась з думкою сина.

– Справді, їхній зубіал блищить. Я ще знаю цих людей з озера, у яких троє дітей. Ти пам'ятаєш?

– Авжеж, – коротко сказав Сашко.

– А ще Патриція та її чоловік Лука. У них є дорослий син, який має партнера...

– Того партнера, якого батьки вигнали з дому, коли дізналися, що він віддає перевагу чоловікам? – перебив її Сашко.

– Так, – підтвердила мама, кажучи собі в душі, що ніколи не знаєш, що з різних подій та історій діти запам'ятають (надто) добре, а що швидко забудуть.

– О це так рідкісна ця Патриція, – заявив Сашко, підводячись. – У неї не тільки чудовий зубіал зі своїм старим чоловіком, але й гарний зубіал з дорослим сином, що зовсім непросто і, крім того, з партнером сина, котрого зубіал з його батьками напевно здох... Ходімо додому, я проголодався, – додав він, ймовірно не думаючи про те, яку велику правду він щойно озвучив.

Ідеї для бесіди з дітьми:

1. Яким ти уявляєш собі доглянутого зубіала? Як виглядає такий, де погані відносини? Чи хотіла б/хотів би ти його намалювати?
2. Уяви собі, що існує також зубіал, який показує відносини із самим собою. Як виглядає твій?
3. Як виглядає твій зубіал з батьками? А той з твоєю сестрою чи братом? Чи зубіал твоїх батьків виглядає так, як би тобі хотілося?
4. Що ти думаєш про те, щоб у людей були зубіали, яких було б видно іншим людям? Як ти гадаєш, як це впливало б на всіх нас?